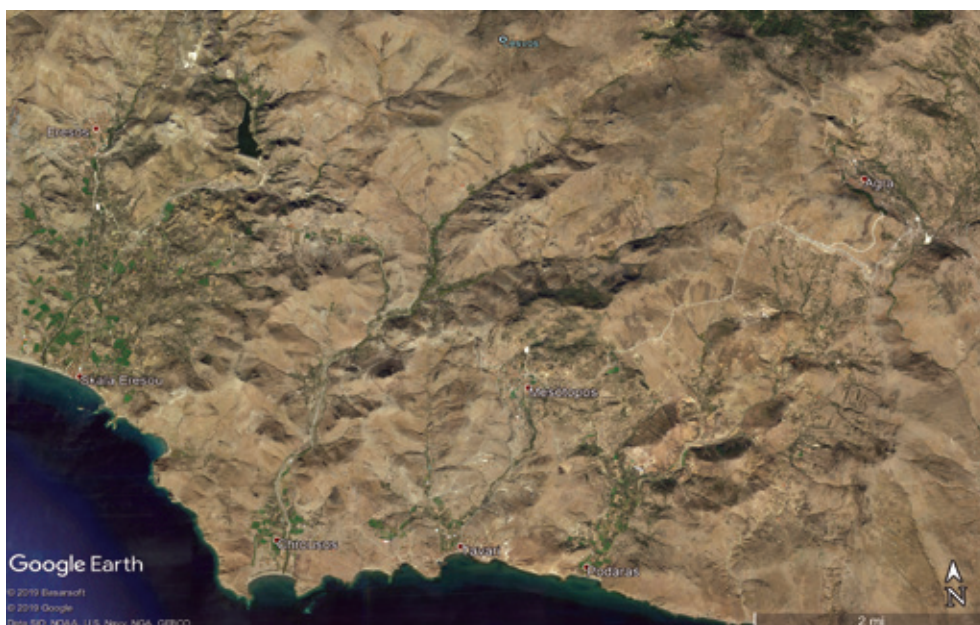

Ο Μαλλιόντας

Ο ΜΑΛΛΙΟΝΤΑΣ είναι μια βαθιά χαρακιά στα ηφαιστειακά πετρώματα του δυτικού νησιού, ένα όνομα που κρύβει την αρχή του, ένα ποτάμι μεγάλο ανάμεσα στα μεσοτοπίτικα και αγρίτικα βουνά μήκους 5,5 περίπου χιλιόμετρα. Κάτω, στην εκβολή του στο Αιγαίο, σχημάτισε με τις πέτρες και τα χώματα που κατεβάζει, έναν υπέροχο κάμφο, τον Χρούσο! Όλη του όμως η δύναμη και η ιστορία του, ξεκινά πάνω από το μεγάλο γεφύρι που το περνά ο δρόμος μετά τις ελικοειδείς κατεβασιές του δρόμου, αφού περάσουμε τον Μεσότοπο. Εκεί ακριβώς ενώνονται τα δύο του μεγάλα κλαδιά, ο βορινός και ο ανατολικός Μαλλιόντας. Βέβαια, όπως γράψαμε στην ενότητα του Πορτού, κάτω από το γεφύρι ρίχνει τα νερά του και το παραπόταμο από αυτή την περιοχή.

Ο βορινός Μαλλιόντας, το ποτάμι που υπήρξε κομμάτι του Μεσότοπου, αφού εκεί ζούσαν, καλλιεργούσαν, τραγουδούσαν οι κάτοικοι του, κατάφυτος από πλατάνια, ιτιές αλλά και λεύκες και περιβόλια, έχει περιγραφεί από πολλούς, αμέτρητες φορές. Οι πηγές του Αγίου Κωνσταντίνου που διατηρούσαν ένα μοναδικό «εν παραλλήλω υδρομυλικό σύστημα» 14 υπέροχων νερόμυλων, το χωριουδάκι του 1548 με το ίδιο όνομα, τα αρχαία οχυρά στις γύρω πλαγιές, αποτελούν έναν ολόκληρο τόμο ιστορίας.

Ο ανατολικός Μαλλιόντας (Βούρκος) έρχεται από τη μεριά της Άγρας. Είναι πιο γυμνός, περιβάλλεται από μια άγρια, επιβλητική ομορφιά και έτσι είναι τόσο μεσοτοπίτικος (μέχρι τις «Πόρτες», 4 περίπου χιλιόμετρα), όσο και αγρίτικος (αρχικό τμήμα, 1,25 χλμ.). Αυτό το ποτάμι το περιβάλλουν από το νοτιά, τα υψώματα του μεσοτοπίτικου Έξυμνου, και

Ο ποταμός Μαλλιόντας, ανάμεσα σε Μεσότοπο και Ερεσό.

Ο μπαρμπα – Μήτρος Τόβας αρμέγει τα πρόβατά του στα ντάμια του στα Αργαλίδια, δίπλα στον ποταμό του Βούρκου, στα ριζά της Λιβάδας (φωτ. Αρίστος Τόβας, 1984).

η κορύφωση του αγρίτικου Χαλαντρό-καστρού. Από το βοριά, το Κακόβουνο, με την ιδιαίτερη διαμόρφωση των βράχων του, συνεχίζεται με το ύψωμα της Βίγλας, που δεσπόζει στο άνω ποτάμι. Είναι περιοχές «αρχέγονες», πλασμένες από τα ηφαίστεια αλλά και σημαδεμένες από το χέρι του ανθρώπου. Ενός ανθρώπου, ένα με την πέτρα, με την αχλαδιά αλλά και με τη μυγδαλιά που ανθίζει και φωτίζει τον καφετί περίγυρο! Ενός ανθρώπου, που, όπως θα δούμε, κατοίκησε εκεί επί χιλιετίες, έχτισε χωριά, ντάμια, μάντρες, αλώνια, οχυρωματικά έργα, εκκλησιές, πηγάδια, χώρισε τον τόπο με μοναδικούς ξεροτρόχαλους τοίχους χιλιομέτρων, έστησε σέτια και καλλιέργησε το αμπέλι και τα σιτηρά, και τυροκομά το γάλα χιλιάδων προβάτων που τα βλέπεις σήμερα παντού, ασπρόμαυρες, κινούμενες πινελιές, στον τραχύ περίγυρο. (...)

Το μακρόσυρτο, σαν σφύριγμα, κρώξιμο της γερακίνας και το υπόκωφο του κόρακα (μαυριά) ακούγεται αι-

ώνες εδώ, αναλλοίωτο, από τότε που πίνανε το νερό σε ρωμαϊκά κανάτια ή τραβούσαν ντουγένια σε οργωμένα με ξύλινα άροτρα χωράφια, με τσακμακόπετρες, ίδιες με προϊστορικά μαχαίρια. Οι πλαγιές που ανηφορίζουν στη νότια όχθη του ποταμού, είναι κατάφυτες από βελανιδιές, σε αντίθεση με το γυμνό, αντικρινό Κακόβουνο. Μετά τα Τσέντρια, στην αντικρινή μεριά, στο Μεσοτοπίτικο μερά, συναντάμε επάνω από το δρόμο μια πλαγιά με ερείπια σπιτιών ανάμεσα σ' αυτά που κρατιούνται ακόμα!

Χωρισμένα μικρά περιβόλια, χωρίς καλλιέργειες ή αμπέλια, ο δρόμος ανάμεσα σε τοίχους με «αμपाσιές» στα περιβόλια, σέτια ένα γύρω, κι αυτά αδειανά από τα σιτηρά, αμυγδαλιές, συκιές και χαμπλά το ποτάμι. Ότι χρειάζεται ένας οικισμός, ένα χωριό μικρό με την άφθονη μεταβυζαντινή του κεραμική παντού. Στην υψηλότερη του θέση, η ασηρισμένη εκκλησίτσα της Παναγιάς της Λιβάδας. Κάτι σφόνδυλοι από κολώνες, ένα μαρμάρινο

μέλος παρόμοιο μ' αυτό στην Αγία Παρασκευή στα Ξερά Ξύλα, στον ίδιο τόπο μέσα στο ναϊσκο, και τα θεμέλια του παλιού, δείχνουν την ενοριακή εκκλησιά του χωριού. (Η Παναγιά της Λιβάδας, -του χωριού του 1548, Livada, με τις 41 οικογενειακές εστίες, το φόρο των 1.751 άσπρων, με πιο σημαντική παραγωγή αυτή του σιταριού και του μούστου). Εκεί, δίπλα στην εκκλησιά, η κτιστή, παμπάλαια πηγή, στέλνει το νερό στη μεγάλη κτιστή στέρνα, την σκεπασμένη πια από τους βάτους. Τα ζώα τώρα είναι η μόνη βιοποριστική πηγή των γύρω βουνών! Έτσι τα σπιτάκια έγιναν μαντριά. Πάνε τα σιτάρια, τα σταφύλια, τα βελανιδια. Μένει η αξεπέραστη ομορφιά του βράχου και της βελανιδιάς, της νεροσυρμής και των πουλιών, των κουδουνιών και των αγριολούλουδων. Όλα αυτά και άλλα τόσα, μπλέκουν σε διαφορετικές δόσεις και χαρίζουν τις μοναδικότητες των τοπίων. (.....)

Οδοιπορικό στη Λέσβο - Μάκης Αξιώτης -
Δημοσίευση στην εφημ. «ΕΜΠΡΟΣ» 11|05|2016 και 18|05|2016.
(Η έρευνα έγινε με τον Μάκη και τη Μικαέλα Παυλέλλη
και τους: Απόστολο Μακαράτζη-Στρατή Βογιατζή (στο Άνω Ποτάμι).

Τοπίο στη Λιβάδα. Στη μέση το εκκλησάκι της Παναγίας (φωτ. Γιάννης Φ. Ζουμπουνέλλης).